

Grottarens guide till Lummelundaveckan

Tid

Lummelundaveckan är alltid veckan efter midsommar. Själva lägerveckan börjar på måndag morgon kl 09.00 med morgonmöte, men många brukar komma redan kvällen innan för att få upp tält.

Lägret fortsätter normalt fram till söndagen, men det är ofta lite lägre aktivitet de sista dagarna och runt söndag lunch brukar lägret vara tomt.

Plats

Lägerplatsen ligger nere på strandängen nordväst om själva grottan. Det är 400 meters promenadavstånd mellan tältplatsen och grottan

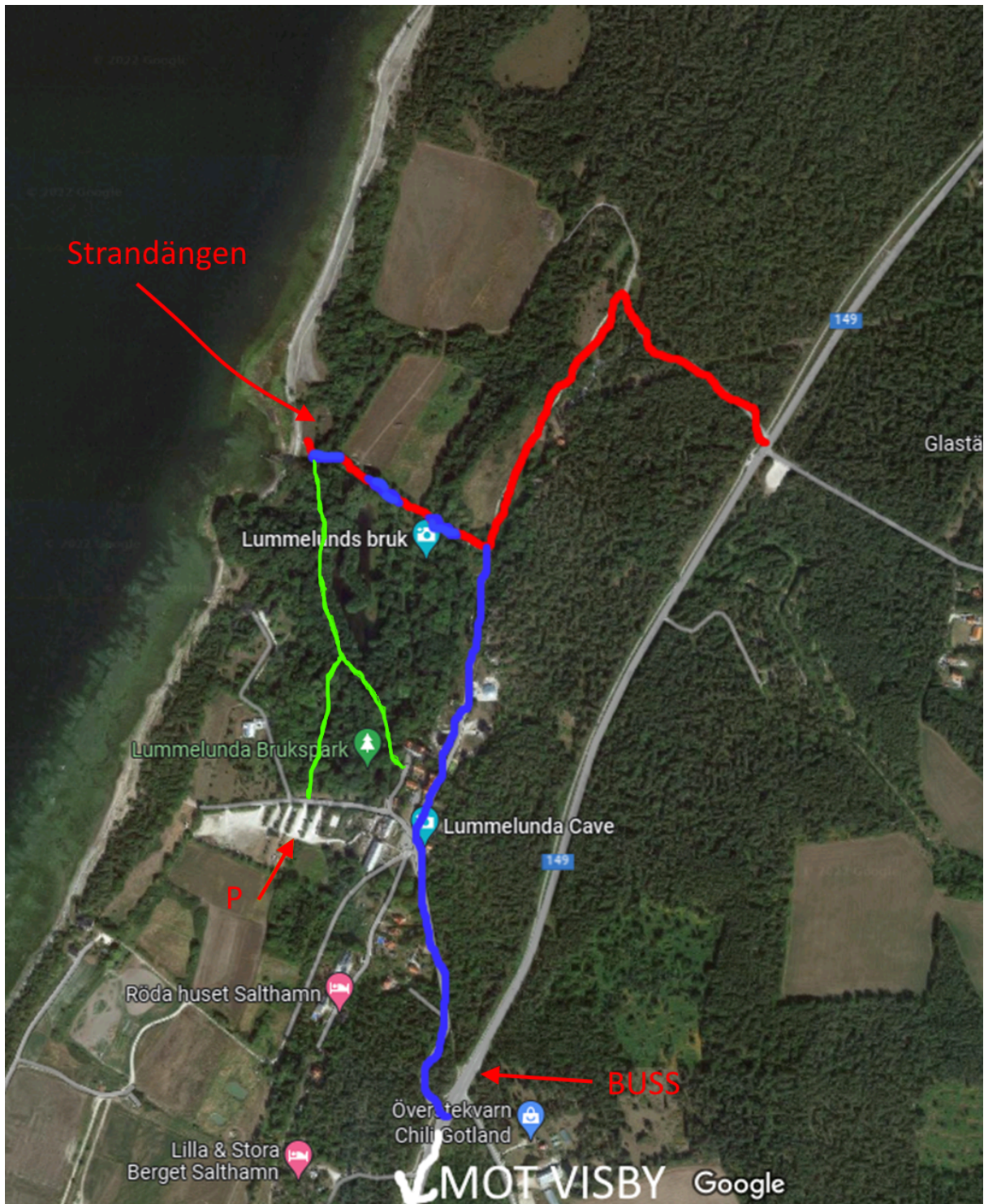
Koordinater till strandängen

WGS84: N57.742958, E18.403366

SWEREF 99: N 6405183, E 702559

RT90: X 6404988, Y 1654714

Googlemaps: <https://goo.gl/maps/NmfDmJgwKeJZRYb7A>

Karta över olika transportvägar ner till lägerplatsen som ligger på Strandängen. Färgerna förklaras under "Bil" nedan.

Transport:

Var och en ansvarar för sin egen transport till och från lägret.

Båt: Destination Gotland trafikerar Nynäshamn/Visby och Oskarshamn/Visby med flera avgångar varje dag. <https://www.destinationgotland.se/sv/farja/boka/>

Tänk på att beställa dina biljetter så tidigt som möjligt. Söndagar är populära resdagar.

Flyg: Norwegian, SAS och BRA flyger från Bromma, det går enstaka avgångar från Göteborg och Malmö

Buss: Buss 61 från Visby mot Lärbo. Lummelunda ligger ca 14 km norr om Visby, längs väg 149. Buss 61 stannar ca 400 m från grottan (se karta).

<https://lummelundagrottan.se/hitta-hit/>

Bil: Om man kommer med bil kan man parkera den nere på strandängen. Enklast är att köra in den vägen som är markerad med rött på kartan. Ofta har vi också haft tillstånd att köra den väg som är markerad med blått på kartan. Den sista biten (blå/rött på kartan) är mycket smal med begränsad möjlighet till möte. De sista 50 meterna ner till strandängen är ganska brant och om det regnat så kan det bli ganska lerigt. Har man då inte grovt mönstrade däck och fyrhjulsdraft kan det bli svårt att komma upp igen. Då kan man istället parkera på besöksparkeringen vid grottan och gå genom parken till lägerplatsen (det finns flera stigar genom skogen från parkeringen till strandängen, se gröna markeringar på kartan).

Camping

Det finns gott om tältplats på ängen och normalt drar vi ner el till lägret. Det är bra att ha med en eller ett par rejäla skarvsladdar och någon grendosa för att kunna dra ström till ditt tält om du vill kunna ladda telefoner, pannlampsbatterier och kanske ha en kylväska för att hålla maten kall. Det finns inte rinnande vatten i lägret. Vi diskar i den närliggande bäcken, nedströms bron. OBS lämna inte matrester från disken i bäcken! Vi kan hämta färskvatten/dricksvatten uppe vid grottan. Ta med vattendunkar. Det finns café och restaurang uppe vid grottan, men ingenstans att handla matvaror. Närmaste affär är i Visby. Cafét har samma öppettider som grottan, restaurangen är lite mera oklart.

Lägeravgift

SSF betalar en avgift till markägaren för att tälta på ängen, och därför tar vi ut en avgift på 100 kr per vuxen av de som tältar. Kan betalas kontant till kassören, via pg, bg eller via SSF:s Swish-konto 123-6084065 - ange att det är avgift för Lummelunda på betalningen!

Toaletter

Det finns toaletter uppe vid grottentrén. Toaletterna är öppna cirka 9.00 - 18.00, men vi brukar få tillgång till en nyckel. Nyckelns exakta position brukar vi få reda på i samband med första morgonmötet.

Dusch och bad

Det går att bada vid strandängen, men det är väldigt långgrund, stenigt och mycket påväxt av alger på stenarna. Kan mest rekommenderas för bad med syfte att göra rent grottkläder (grottleran sitter hårt fast på kläderna, kan vara bra att ha med en borste att skrubba bort den med ...). Det finns en lite trevligare strand ett par 100 meter söder om strandängen (i höjd med parkeringen till grottan).

2 km norrut finns Kinnerstugan som är klubbstuga för Gotlands Bro OK. Där finns tillgång till dusch (kostnad 20 kr, öppet dygnet runt), och även bastu som kan bokas (200 kr för 3 timmar). Man kommer dit med bil, fortsätter väg 149 norrut från Lummelunda tills man ser en skylt mot Kinnerstugan. Alternativt kan man gå dit, en trevlig promenad längs stranden. Vid Kinnerstugan finns även möjlighet att hyra en stuga eller mindre lägenhet, se www.gotlandsbrook.com/information/uthyrning/ för mer information. (Eftersom Almedalsveckan är samtidigt som Lummelundaveckan kan det dock vara fullbokat.)

Förhoppningsvis kommer vi även att ha med förbundets bastutält, som placeras vid stranden en bit norr om tältplatsen. Information kommer vid morgonmötet.

Dagsschema

Varje dag börjar med ett morgonmöte kl 09.00 nere på stranden. Då berättar alla vad de gjort i grottan dagen innan och vad man har för planer eller önskemål för dagen. Se till att vara klar med eventuell matlagning i god tid till mötet så att vi kan starta direkt. Morgonmötet är också tillfälle för att "prata ihop sig", och bilda grupper som går in i grottan tillsammans, och för nya att haka på någon/några andra som skall in i grottan.

Säkerhet

Loggbok och larmtid

Innan man går in i grottan skall man alltid skriva upp sitt sällskap i loggboken som finns i lägret. Där skriver man när man går in, när man har sin larmtid, vilka man är och vart man planerar att gå. Larmtiden skall tas till med ordentlig marginal för är man inte ute när larmtiden inträffar så dras en räddningsaktion igång direkt. För en kort tur bör man ha minst 2 tim extra tid mellan planerad sluttid och larmtid. För en längre tur är det klokt att ta ännu större marginaler. Och se till att någon i gruppen har klocka med sig i grottan, så ni vet när det är dags att vända!

OBS att när man kommer ut ur grottan måste man markera i loggboken att man har kommit ut, så att inte en räddningsaktion utlöses!

Tänk på dina grottkompisar, sätt inte en larmtid för sent på kvällen (efter 22:00). Tänker ni vara inne väldigt sent så är bättre att sätta larmtiden på morgonen dagen efter och förbereda sig för en natt i grottan om något inte går som planerat.

Anhöriginformation

Alla som skall gå in i grottan skall fylla i ett papper med information om närmaste anhörig, och om eventuella allergier och sjukdomar. Papperet läggs i ett förseglat kuvert, och informationen skall enbart användas om någon olycka inträffar. När veckan är slut förstörs kuverten med innehåll.

Övrigt

Man går inte in i grottan ensam.

Utrustning

För att röra sig bekvämt i grottan behövs det viss utrustning:

Hjälm - klätterhjälm eller annan skyddshjälm fungerar bra. Cykelhjälm fungerar också men tänk på att kolla så att din pannlampa sitter stadigt.

Pannlampa + reservlampa - Man ska alltid ha minst två ljuskällor med sig in i grottan. Pannlampa och reservlampa bör klara en del vatten. Glöm inte att ha med ordentligt med reservbatterier. Även om du har laddningsbara batterier är det viktigt att ha med minst en reservuppsättning när du går in i grottan.

Overall - Det finns särskilda grottoveraller, men det är inget krav, det går även att ha en helt vanlig arbetsoverall (om du är beredd på att den blir lerig och ganska sliten). Några exempel på sajter som säljer grottoveraller: [CanyonZone](#), [AdventureVerticale](#).

Stövlar + vätsockar - På fötterna rekommenderas stövlar tillsammans med vätsockor. På väg in i grottan är det oundvikligt att bli blöt upp över knäna och därmed kommer skodon att bli fyllda med kallt grottvatten.

Något som håller dig varm - Här finns det olika skolor, en del har våtträkt under overallen. Andra har tjockt heltäckande fleece-underställ, en så kallad sparkträkt. Torrträkt är ett annat alternativ som används av vissa. Tänk på att grottan håller ca 8 grader året runt, och vi är ofta inne i åtskilliga timmar i sträck. Det är som sagt oundvikligt att bli blöt upp över knäna på väg in i grottan, så det är svårt att hålla fötter och ben helt torra.

Handskar - Eftersom vi kryper och ålar en del i grottan är det viktigt att skydda händerna. Handskar slits ganska hårt i grottan, ta gärna med ett par i reserv.

Knäskydd + armbågsskydd - Lummelundagrottan bjuder på mycket krypning och många vassa stenar. Åtminstone knäskydd rekommenderas varmt. Även armbågsskydd är populärt bland många. Det finns både hårda och mjuka skydd.

Vattenflaska + snacks - När man är inne i grottan i ett par timmar är det skönt att fylla på med lite ny energi, och om man planerar att vara inne längre är det helt nödvändigt!

Det finns även lite utrustningstips på SSF:s hemsida:

- <https://speleo.se/vata-grottor/>
- <https://speleo.se/personlig-utrustning/>

Första gången

Deltagare som kommer till Lummelundaveckan för första gången kommer att börja veckan med en genomgång av grottans historia och en rundvandring ovan jord för att lära sig lite om de geologiska processer som bildat grottan, och därefter en första tur i grottan tillsammans med mer erfarna grottisar.

Som förstagångsdeltagare är det extra viktigt att vara på plats redan på måndagen kl 09.00 då genomgången, rundvandringen och intro-turen i grottan är på måndagen. Därefter får man ge sig in i grottan när man vill, men

- Gå inte ensam in i grottan!
- Besök inte nya delar av grottan utan att ha sällskap med någon som varit där tidigare.

Det finns flera områden i grottan som är väldigt ömtåliga där det är extra viktigt att ha med sig en lite mer erfaren grottis som kan se till att inte grottan kommer till skada.

Allmänt grottvett

En grotta är en ömtålig miljö, där vi som besökare hela tiden måste tänka på hur vi betar oss, så att vi inte skadar något i grottan eller lämnar spår efter oss. Tänk på att

- inte röra vid droppstenar och andra formationer. Dels kan de skadas, dels kan man lämna leriga avtryck på dem. I Lummelunda får man på ett antal ställen krypa på mage med droppstenar i taket över sig, och då gäller det att ta det försiktigt, och alltid ha en kompis som håller koll och ser till att man håller ner huvud, fötter och ända.
- inte lämna fotavtryck i sandbankarna som finns på flera ställen i grottan, de har bildats under tusentals år och skall bevaras orörda.
- håll koll på alla i gruppen, och vänd tillbaka om någon blir trött eller börjar frysa. Om man blir kall kan det leda till bristande omdöme och att man snubblar och skadar sig.
- håll ihop gruppen!
- prata ihop er i gruppen innan turen, och var överens om syftet med besöket. Om någon/några i gruppen har tänkt sig avancerad fotografering innebär det att övriga får stå/ligga stilla och vänta, och då måste man vara klädd för det. Man kan inte heller

ha en grupp där vissa vill ta sig fram väldigt snabbt, och andra vill ta det lugnt och se sig omkring hela tiden.

- ha koll på tiden, så att ni hinner ut ur grottan och ner till lägret innan den larmtid ni har angivit!

Annat att göra på Gotland

Man kan tillbringa hela veckan vid Lummelundagrottan, men man kan också (före/efter veckan?) åka runt på resten av ön. Gotland har mycket att erbjuda, både i form av vacker natur och intressant kultur. På gotland.com/besoka-uppleva/friluftsliv-natur/unik-natur/ finns en del av vad ön kan erbjuda. Några förslag är

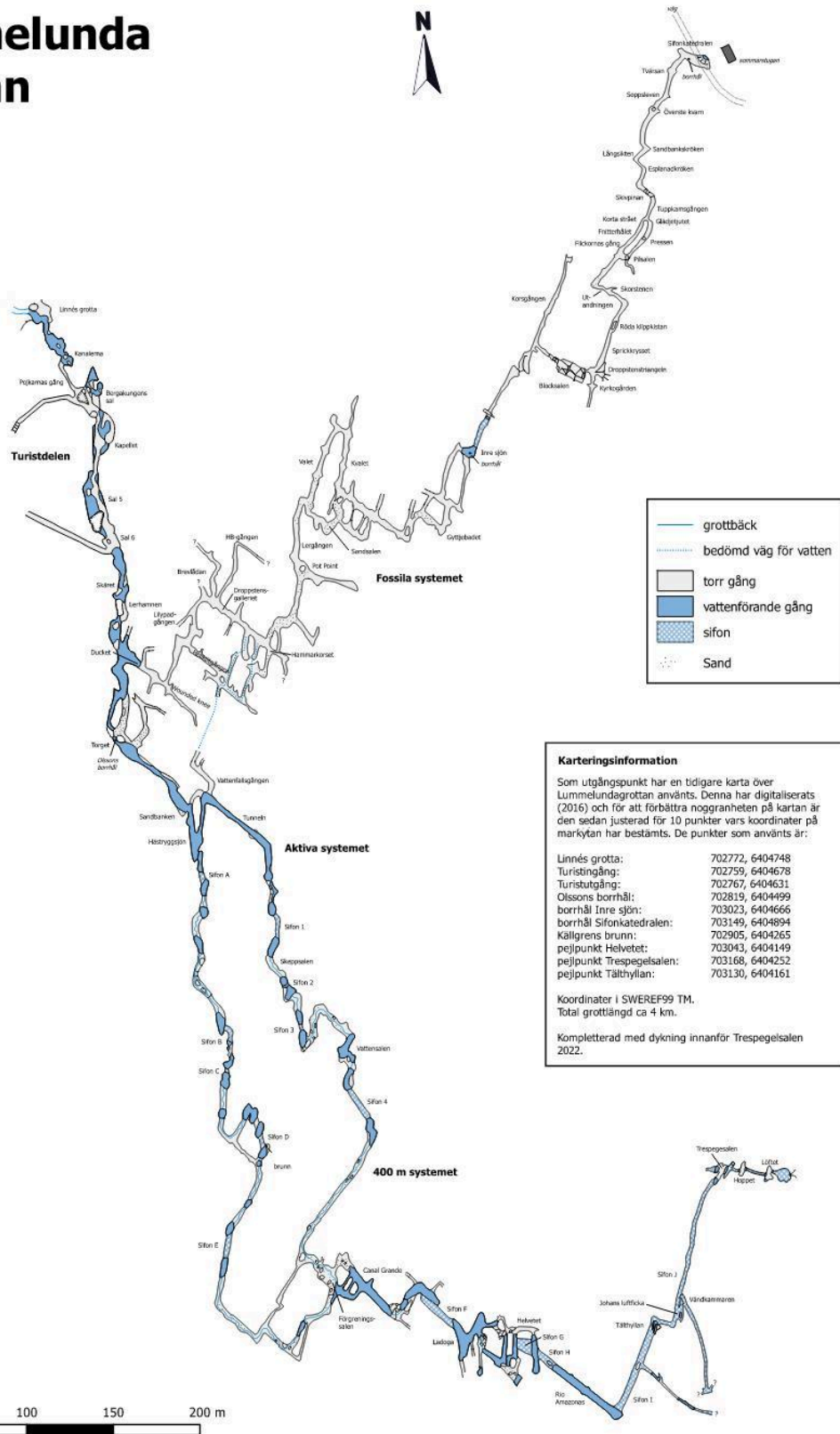
- det finns många andra grottor på Gotland, dock ingen så stor som Lummelunda. De flesta övriga grottor är strandgrottor, som kan vara både små och stora. Den största är Stora Förvar på Stora Karlsö. På lite närmare håll finns ett par grottor i Brucebo naturreservat, som ligger vid väg 149, mellan Visby och Lummelunda. Om man åker mot Ireviken från väg 149 finns grottor på både höger och vänster sida av vägen, och även inne i själva samhället.
- av speciellt intresse är Stenkumlahålen, som ligger i närheten av Stenkumla kyrka. Från Visby åker man förbi Stenkumla kyrka och tar av till höger på en skogsväg ca 1 km söder om kyrkan. Grottöppningarna ligger på vänster hand (södra sidan av vägen) efter 450 meter. Hela systemet är utgrävt av SSF under åren 1973 - 2005. Se Grottan nr 3/2022. Under det senaste året har grävningen tagits upp igen, se Grottan nr 3/2024.
- på ön finns många intressanta naturreservat. Kallgatburg, Furillen och Asunden är väldigt trevliga. Se mer information på länken ovan.
- givetvis skall man titta på raukar, sådana finns lite överallt på ön. Några intressanta områden är Lergrav, S:t Olofsholm, Lickershamn, Langhammars och Digerhuvud.
- museér finns det gott om, till exempel Tingstäde fästning, Gotlands försvarsmuseum, Bläse kalkbruk, Museijärnvägen i Dalhem, och förstås Fornsalen i Visby.
- innerstaden i Visby är givetvis värt att titta på, med många kyrkoruiner, ringmuren, DBV:s botaniska trädgård och trånga gränder med massor av rosor. Tyvärr kommer det att vara fullt med folk i de centrala delarna av stan under veckan, eftersom Almedalsveckan pågår samtidigt.
- vill man göra en längre utflykt kan man åka till Stora Karlsö

Mer info/frågor

Inför varje år brukar det skapas ett event i facebookgruppen för Sveriges Speleologförbund (<https://www.facebook.com/groups/157137630969228>)

OBS Skriv ut grottkartan på nästa sida, bra att ha med sig i grottan (gärna inplastad)!

Lummelunda grottan

Karteringsinformation

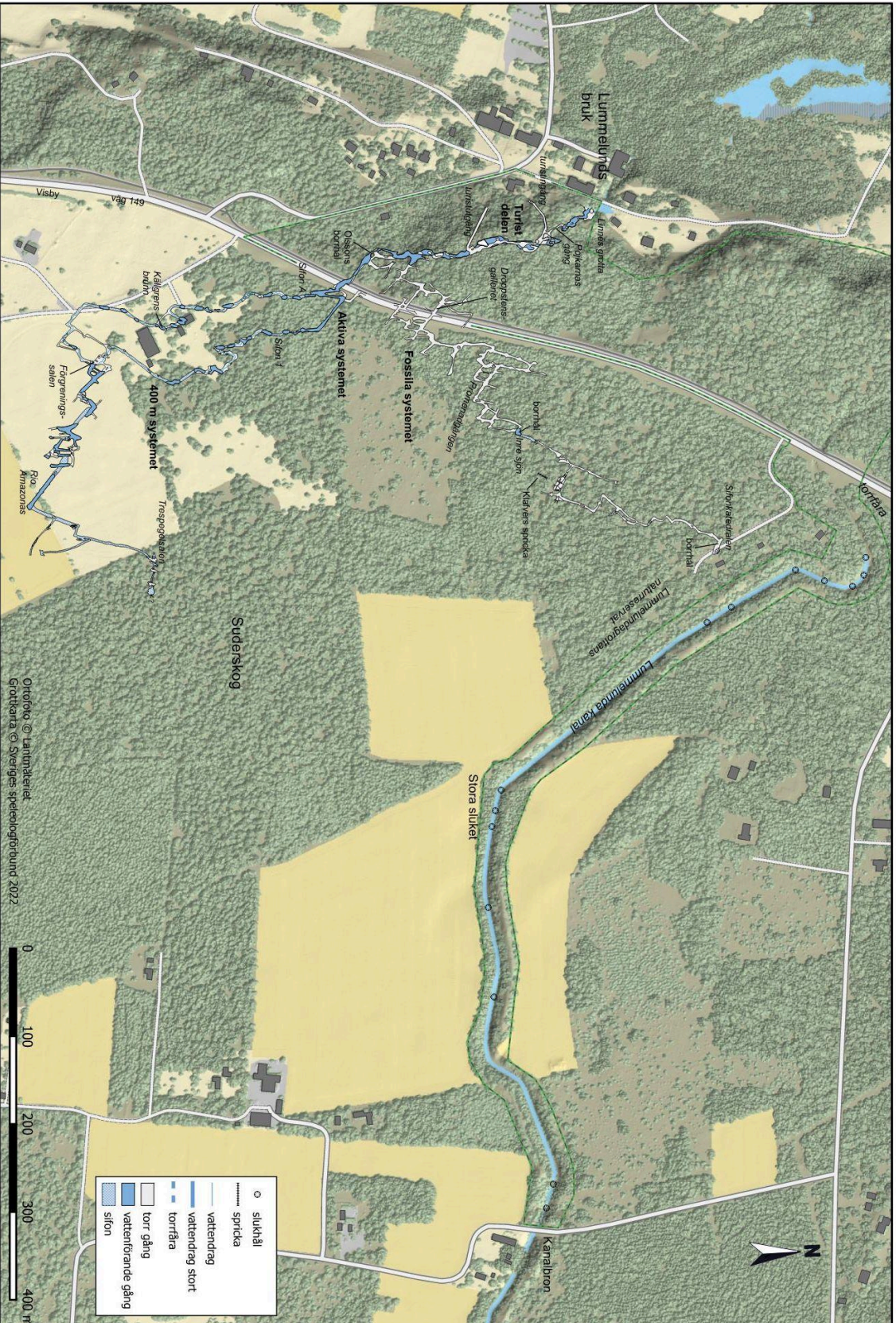
Som utgångspunkt har en tidigare karta över Lummelundagrottan använts. Denna har digitaliserats (2016) och för att förbättra noggrannheten på kartan är den sedan justerad för 10 punkter vars koordinater på markytan har bestämts. De punkter som använts är:

Linnés grota:	702772, 6404748
Turistgång:	702759, 6404678
Turistutgång:	702767, 6404631
Olssonens borrhål:	702819, 6404499
borrhål Inre sjön:	703023, 6404666
borrhål Sifonkatedralen:	703149, 6404894
Källgrens brunn:	702905, 6404265
pejlpunkt Helvetet:	703043, 6404149
pejlpunkt Trespegelsalen:	703168, 6404252
pejlpunkt Tälthyllan:	703130, 6404161

Koordinater i SWEREF99 TM.
Total grottlängd ca 4 km.

Kompletterad med dykning innanför Trespegelsalen 2022.

Lummelunda

Ortofoto © Lantmäteriet.
 Grädkarta © Sveriges spelteknologiförbund 2022

UTBILDNING FÖRE BESÖK I LUMMELUNDAGROTTAN

2023/BL/SSF

Gotlands berggrund

420 miljoner år gammal silurkalksten med en tjocklek av 500 m i norr – 750 m i söder. I botten på kalktraven ligger den lite äldre kalksten som har bildat Öland. Raukarna är de gamla korallreven och den lagrade kalkstenen är sediment av rev och lera. Kalken lutar svagt ner mot SSO vilket ger klintkanter i NV och långgrund i SO. Kalkstenen är fossilrik. (Stromatoporoider/kattsallar, Krinoidéer/sjöiljor m fl). Rörelser i berggrunden ger sprickbildning. Kalken löses ut och transporteras bort av grundvatten i rörelse.

Grottans vattenföring

Martebo myr (tidigare 34 km² sjö). Den sprängda kanalen, Slukhålen. Sänkning av grundvattennivån. Sifoner A →, I → samt Inre sjön →. Temperatur i vatten och luft: 3 – 8°C. Kalkslam och nerspolat biologiskt material ger dålig sikt i vattnet och gör det olämpligt som dricksvatten. Snösmältning ger högsta vattennivån och många temporära sifoner.

Grottkartan

Sprickriktningar, gångars storlek och profil. Se kartan på flygfotot (A4).
Lummelundagrottan AB bildas 1959. Tunnel in till visningsdelen sprängdes 1959. Gunnar Olsson och Carl-Fredrik Lundevall gav ut karta 1965 (1285 m). SSF 1986 (3210 m), 1989 (3700 m) o s v. Nu mer än 4000 m.

Ölika forskningsprojekt och andra aktiviteter

Tidiga: Linné 1740, Gislén 1924, Tell 1925, Gislén/Brinck 1948 och "pojarna" 1950.
Sentida: Hemliga besök av SSF-are 1966 →. Filmding i Källgrens brunn 1974. Naturreservatsförslag 1977. Leif Enghs doktorsavhandling 1980.
Sifonpumpningar 1978 (1-3), 1980, 1987 (1-4), 1995 Inre sjön (numera varje år), 1982 (Sifonkatedralen), 2004 (A), 2008 (Linné).
Grottdyk genom sifoner: 1980 A, 1982 (A-B), 1984 (A-C), 1985 (A-E), 1987 (1-F), 1988 (1-G), 1989 (1-H), 1990 (Linné), 1991 (1-I), 1993 (1-J), 1994 Inre sjön, 1997 Sifonkatedralen, 1-Tälthyllan, 2001 1-Trespegelsalen, 2000 → återkommande dykningar genom sifoner samt grottdyktutbildning.
Cykelpumpning: 1992 Inre sjön.
Borrhål: 1965 Torget, 1994 Inre sjön, 1999 Sifonkatedralen, 2018 Trespegelsalen.
Arkeologisk utgrävning: 1990.
Räddning: 2003. Räddningsövningar: 2008, 2009, 2013 →.
Lasermätningar: 2000 →. Disto-X lasermätare används vid uppdatering av kartan.
Rensning av sluk i Kanalen: 2017-22 (pågående jobb).
Drönarflygfoto med fotogrametrisk bearbetning över karstterräng (Kanal): 2018.
Fjärravläst vattennivåmätare installerad i grottan 2017.

Grottans ålder

Det har varit svårt att tidsbestämma grottan men mycket tyder på att den har tillkommit under åtminstone de tre senaste istiderna, dvs minst 100 000 år.

Droppstensbildningar i grottan

Stalaktiter, stalagmiter, pelare, draperier, heliktiter, rim-pools, lillypads, flowstone och bergmjölk.

Djurlivet i grottan

Fiskar, fladdermöss, grodor, insekter, dykarbaggar, maskar. Totalt ca 80 arter.

Naturreservat Lummelundagrottan

Reservatet bildades 1989 av Länsstyrelsen på Gotland. SSF har årligen tillsynsuppdrag från Länsstyrelsen. Rensning av sluk i kanalen pågår.

Turistvisning i familjen Ödins regi (tidigare också Ardin) 1959 – 2017 och sedan 2018 bedriver Helena och Christian Ericsson verksamheten.

Besök i grottan

Akta sandbankar! Ta hänsyn till turistvisningarna! Flytta inte båtarna! Kaotisk botten under vatten! Vidrör inte speleotems (droppstensbildningar)! Ta det lugnt! Överskrid inte larmtiden !!!